

030302-3

Pokrok ve filosofii (a vůbec v myšlení) může být výsledkem nové myšlenky (která vše dosavadní nebo aspoň něco z toho postaví do nového světla, protože to uvede do nových kontextů, které tu dříve nebyly resp. nikdo si je neuvědomoval - obojí je možné), ale může být také výsledkem precizní reflexe toho, co tu už nějak bylo, s čím jsme ve skutečnosti nevědomky nebo nedost vědomě počítali a dokonce pracovali, ale co bylo zakryto a překryto tím, co jsme si uvědomovali a co jsme předpokládali jako samozřejmé.

V prvním případě je problém v tom, že to nutně bude trvat dlouhou dobu, někdy dokonce celou generaci nebo i víc, než noví myslitelé přijdou na to, co se in potentia stalo a co oni musí vzít na vědomí, ať chtějí či nechtějí. A nejen to: čím hlubší, ano propastnější je nová myšlenka, tím větší vyvolá odpor, a dokonce i u největších filosofů, kteří mají smysl pro myšlenkové experimentování, vyvolají nanejvýš jen pochybnosti (srv. Kantovo slovo o novém významu starého termínu „subjekt“, bez něhož se ovšem sám Kant už nemůže právě v onom problematickém novém významu obejít - KRV.) Na druhé straně tam, kde je možno poukázat na to, s čím už nějak ozeznámei jsme a s čím nějak počítáme, i když to nebereme s potřebnou vážností, dojde někdy opravdu k jakémusi „zemětřesení“, k jakémusi přestrukturování našeho vlastního myšlení, a to dokonce proti naší vůli a proti našim záměrům (jen pokud se necháme myšlenkou vést a nebudeme ji chtít cpát do Prokrustova lože svých dosavadních přesvědčení a návyků). Takovou novou myšlenkou, kterou se daří vydolovat něco podstatného z toho, co je nám už známé a o čem do jisté míry máme ponětí, i když jsme nezpracovali do svých velkých rozvrhů, je právě myšlenka „nepředmětnosti“ (která jen čeká na svého bytostného myslitele, zatímco těch pouze tušících už má poměrně dost).

(Písek, 030302-3.)